

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультет № 3

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «**Особиста безпека поліцейського**» вибіркового
компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
125 Кібербезпека (поліцейські)

м. Харків (Вінниця)
2023 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол 29.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією спеціальних дисциплін
Науково-методичної ради
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на спільному засіданні кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 3 (*протокол від 29.08.2023 № 17*)

Розробники:

1. Старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки, факультету № 3 Ларіонова І.Т.
2. Старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки, факультету № 3 Іншеков М.В.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри педагогіки та психології факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.пед.н., професор Федоренко О.І.
2. Начальник кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України, к.в.н., полковник Власюк В.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 14	25 Кібербезпека 125 Кібербезпека Бакалавр	Навчальний курс - 1 Семестр - 1 Види контролю - залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
Денна форма навчання		Заочна форма навчання
Лекції – 20 Практичні заняття – 24 Самостійна робота – 46 Індивідуальні завдання: Реферати – в 1 семестрі		Лекції – 6 Практичні заняття – 4 Самостійна робота – 80

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Особиста безпека поліцейського», а саме першого розділу «Безпека життєдіяльності» є: навчити майбутніх правоохоронців заходам особистої безпеки, способам контролю під час виконання службових обов'язків у надзвичайних ситуаціях природного і антропогенного характеру та у життєвих ситуаціях.

Основними завданнями першого розділу є практичне забезпечення безпеки життя і здоров'я підлеглого, особового складу, як під час виконання службових обов'язків, так і в процесі несення служби. При цьому основними їхніми задачами є: оцінка припустимого ризику; вибір і підтримка безпечних дій, прийомів і умов праці.

Метою вивчення другого розділу є: навчити майбутніх правоохоронців заходам особистої безпеки під час виконання ними службових обов'язків.

Основними завданнями другого розділу «Охорона праці» є: необхідність вивчення правил безпеки і норм охорони праці в підрозділах

МВС, це впливає зі специфіки службових обов'язків, що визначені в «Переліку робіт з підвищеною небезпекою»:

72. Аварійно-рятувальні роботи, гасіння пожеж, боротьба з повеннями;

73. Дегазаційні роботи;

118. Робота в індивідуальних засобах захисту;

149. Охорона колективної й індивідуальної власності, об'єктів.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни «Особиста безпека поліцейського» взаємопов'язана з такими дисциплінами, як «Цивільна оборона», «Охорона праці», «Екологія», «Економіка», «Фізіологія», «Гігієна людини», «Ергономіка», «Психологія», «Фізика», «Хімія», «Охорона навколишнього середовища», «Заходи особистої безпеки», «Спеціальна техніка», «Тактико-спеціальна підготовка», «Трудове право», та «Медична допомога».

Очікувані результати навчання: згідно з вимогами освітньо-професійної програми першого розділу курсанти повинні **знати:** основні законодавчі акти, накази МВС, правила і рекомендації у сфері безпеки життєдіяльності; правила техніки безпеки; основні напрямки і способи по удосконаленню ступеня безпеки в підрозділах МВС.

Для вирішення цих задач фахівець поліції повинен **вміти:**

- ідентифікувати шкідливі і небезпечні фактори;
- проводити оцінку обстановки;
- дотримуватись і контролювати дотримання підлеглими правил техніки безпеки;
- визначати ступінь ризику при виконанні службових обов'язків;
- для безпечної діяльності працівників організовувати інструктажі і навчання підлеглих;
- забезпечувати застосування і правильну експлуатацію індивідуальних і колективних засобів захисту;
- організовувати порятунок людей і ліквідацію наслідків аварій, катастроф та інших надзвичайних ситуацій;
- надавати першу медичну допомогу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми другого розділу курсанти повинні **знати:** законодавчі акти, правила, положення в області охорони праці; перелік небезпечних і шкідливих факторів та їх небезпеку для людини; про основні напрямки зниження травматизму і загибелі людей при несенні служби в поліції.

Для вирішення цих задач фахівець поліції повинен **вміти:**

- ідентифікувати шкідливі і небезпечні фактори;
- проводити оцінку обстановки;
- дотримуватися і контролювати дотримання підлеглими правил техніки безпеки;
- визначати ступінь ризику при виконанні службових обов'язків;

- організовувати інструктажі і навчання підлеглих для забезпечення безпечної діяльності;
- забезпечувати застосування і правильну експлуатацію індивідуальних і колективних засобів захисту;
- для безпечної діяльності працівників організовувати інструктажі і навчання підлеглих;
- надавати першу медичну допомогу.
-

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредита ECTS.

Всі практичні заняття з навчальної дисципліни проводяться двома викладачами на підставі Закону України «Про вищу освіту», Розпорядження МВС України від 01.07.1998 року № 3571/Ан «Про дотримання заходів безпеки при проведенні занять».

Основні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни ОБП, спеціальність 125 Кібербезпека		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі забезпечення інформаційної безпеки та/або кібербезпеки, що характеризується комплексністю та неповною визначеністю умов	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК – 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
Фахові компетентності (ФК)	ФК – 1	Здатність застосовувати нормативно-правову базу, а також державні та міжнародні вимоги, практики і стандарти з метою здійснення професійної діяльності в галузі інформаційної та/або кібербезпеки
	ФК – 8	Здатність здійснювати процедури управління інцидентами, проводити розслідування, надавати їм оцінку

Програмні результати навчання, які формуються при вивченні навчальної дисципліни Особиста безпека поліцейського, спеціальність 125 Кібербезпека	
ПРН – 7	діяти на основі законодавчої та нормативно-правової бази України та вимог відповідних стандартів, у тому числі міжнародних в галузі інформаційної та/або кібербезпеки.
ПРН – 55	брати участь у попередженні, розкритті та розслідуванні правопорушень, здійснених з використанням можливостей кіберсфери.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ № 1 Безпека життєдіяльності

Тема № 1: Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Техногенні небезпеки, їх класифікація та причини виникнення. Сигнали оповіщення населення.

Небезпеки та надзвичайні ситуації техногенного характеру. Техногенні небезпеки, їх класифікація та причини виникнення. Поняття безпечної відстані.

Небезпеки та надзвичайні ситуації, пов'язані з руйнуванням гідротехнічних споруд. Небезпеки та надзвичайні ситуації, пов'язані з руйнуванням будівель різного призначення. Небезпеки та надзвичайні ситуації, пов'язані з аваріями на об'єктах систем життєзабезпечення.

Сигнали оповіщення населення.

Тема № 2: Засоби індивідуального захисту

Засоби захисту органів дихання. Засоби захисту шкіри. Основні правила використання засобів індивідуального захисту органів дихання. Виготовлення ватно-марлевих пов'язок та підвищення захисних властивостей одягу.

Тема № 3: Хімічна безпека. Радіаційна безпека. Засоби колективного захисту

Поняття і класифікація небезпечних хімічних речовин, їх характеристика за класами небезпеки. Основні фізико-хімічні властивості найбільш розповсюджених в Україні небезпечних хімічних речовин. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Ознаки наявності в атмосфері небезпечних хімічних речовин. Захист від проникнення токсичних аерозолів.

Міжнародне та національне законодавство у сфері регулювання порядку транспортування небезпечних вантажів. Класифікація небезпечних вантажів. Вимоги до маркування, позначення і транспортування небезпечних речовин. Зміст аварійної карти на небезпечний вантаж, що перевозиться залізничним транспортом.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація та фази радіаційних аварій і їх вплив на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань на організм людини. Ознаки радіаційного ураження. Гостре та хронічне опромінення.

Капітальні та швидкоспоруджувані засоби колективного захисту (сховища, щілини та траншеї, використання будівель і споруд для захисту). Підвищення захисних властивостей приміщень. Евакуаційні заходи.

Тема № 4: Соціальні небезпеки, їх види та особливості.

Поняття та види соціальних небезпек. Соціально-політичні протиріччя, масові заворушення, протестні акції та конфлікти з використанням зброї. Соціальні хвороби та фобії, маргінальні групи населення та основні засади дій поліцейського у рамках комунікації з такими групами. Основи кризової комунікації (переговорів) під час соціальних надзвичайних ситуацій.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини.

Застосування вибухових пристроїв під час терористичних актів. Заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами та пристроями.

Тема № 5: Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю

Методи виявлення і вимірювання іонізуючих випромінювань.

Улаштування та принцип дії приладів радіаційної розвідки та дозиметричного контролю. Методи виявлення і вимірювання іонізуючих випромінювань.

Організація дозиметричного контролю та йодної профілактики.

Тема № 6: Прилади хімічної розвідки

Виявлення сильнодіючих отруйних речовин в оточуючому середовищі.

Улаштування та принцип дії приладів хімічної розвідки та контролю.

Методи виявлення СДОР в оточуючому середовищі.

Улаштування та принцип дії дозиметричних приладів.

Розділ № 2 Охорона праці

Тема № 7: Безпека людини в життєвому середовищі. Законодавство у сфері охорони праці. Безпечні умови праці. Класифікація небезпек та надзвичайних ситуацій. Надзвичайні ситуації природного характеру

НПА у сфері безпеки життєдіяльності людини. Основні положення Закону України «Про охорону праці». Небезпеки життєвого середовища людини. Шкідливі та небезпечні фактори. Безпечні умови праці, небезпечні та шкідливі виробничі фактори.

Класифікація небезпек та надзвичайних ситуацій. Рівні надзвичайних ситуацій. Надзвичайні ситуації природного характеру.

Комплекс заходів із запобігання природним надзвичайним ситуаціям та організація дій поліції щодо усунення їх негативних наслідків.

Тема № 8: Пожежна безпека. Первинні засоби пожежогасіння

Горіння як фізико-хімічний процес. Розвиток пожежі як неконтрольованого горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Комбіновані пожежі. Техногенні вибухи, їх фактори враження. Умови

виникнення пожежі та вибуху при пошкодженні ТЗ під час ДТП. Вогнегасні речовини та первинні засоби пожежогасіння. Заходи безпеки на місці пожежі, у тому числі на місці ДТП з витоком у навколишнє середовище вибухопожежонебезпечних речовин.

При вивченні вказаної теми передбачено розв'язання вебквесту у сервісі Google classroom, код курсу «ifbd2y»

Тема № 9: Електробезпека. Вражаючі фактори електричного струму. Правила безпечної експлуатації електротехнічного обладнання

Вплив електричного струму на організм людини. Електричні травми, їх види. Заходи та засоби захисту від дії електричного струму. Заходи профілактики від електричних травм. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму. Допуск до робіт з електричним струмом. Захист будівель і споруд від блискавки. Правила поведінки під час грози. Дії поліцейських при пошкодженні ліній електропередачі, поняття крокової напруги.

Тема № 10: Фактори, що впливають на працездатність працівників поліції. Заходи безпеки поліцейських при виконанні службових обов'язків під час надзвичайних ситуацій

Особливості охорони праці в органах та підрозділах НПУ. Основні показники безпечних умов праці в органах та підрозділах НПУ.

Заходи особистої безпеки поліцейського при патрулюванні місцевості, перевірки документів у громадян, при затриманні правопорушників та доставленні їх до органу (підрозділу) поліції. Заходи особистої безпеки поліцейського при зупинці ТЗ та його огляді. Заходи особистої безпеки поліцейських при проведенні слідчих дій.

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків у НПУ.

Тема № 11: Основи гігієни та санітарії в діяльності поліції

Поняття про санітарію та гігієну праці в діяльності поліції.

Шкідливі фактори, які виникають на об'єктах МВС та засоби захисту від них.

Тема № 12: Дії працівників поліції по наданню першої допомоги потерпілим у життєвих та надзвичайних ситуаціях

Дії працівників поліції на випадок виникнення пожежі та надання допомоги потерпілим. Заходи особистої безпеки.

Дії працівників поліції і надання першої допомоги при ураженні електричним струмом. Застосування з метою особистої безпеки Індивідуальних засобів захисту.

Порядок дій працівників поліції у вибухонебезпечних ситуаціях.
Надання першої допомоги та заходи безпеки.

Порядок надання першої допомоги при нещасних випадках на об'єктах МВС.

Тема № 13: Профілактика травматизму та профзахворювань в поліції

Основні небезпеки, які впливають на стан здоров'я працівника поліції.
Режим праці та відпочинку.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання спеціальність 125 «Кібербезпека»)

Номер розділу	Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Література, сторінки	Вид контролю
		Всього	з них:					
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		
Семестр № 1								
1.	Розділ № 1: Безпека життєдіяльності							
	Тема № 1: Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Техногенні небезпеки, їх класифікація та причини виникнення. Сигнали оповіщення населення.	8	2				6	
	Тема № 2: Засоби індивідуального захисту	6			4		2	
	Тема № 3: Хімічна безпека. Радіаційна безпека. Засоби колективного захисту	11	4				7	
	Тема № 4: Соціальні небезпеки, їх види та особливості	8	2		2		4	
	Тема № 5: Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю	6			2		4	
	Тема № 6: Прилади хімічної розвідки	6			2		4	
Всього за розділом:		45	8	-	10	-	27	
2.	Розділ № 2 Охорона праці							
	Тема № 7: Безпека людини в життєвому середовищі. Законодавство у сфері охорони праці. Безпечні умови праці. Класифікація небезпек та надзвичайних ситуацій. Надзвичайні ситуації природного характеру	6	2		2		2	
	Тема № 8: Пожежна безпека. Первинні засоби пожежогасіння	6	2		2		2	
	Тема № 9: Електробезпека. Вражаючі фактори електричного струму. Правила безпечної експлуатації електротехнічного обладнання	8	2		2		4	
	Тема № 10: Фактори, що впливають на працездатність працівників поліції. Заходи безпеки поліцейських при виконанні службових обов'язків під час надзвичайних ситуацій	6	2		2		2	
	Тема № 11: Основи гігієни та санітарії в діяльності поліції	8	4		2		2	
	Тема №12: Дії працівників поліції по наданню першої допомоги потерпілим у	5			2		3	

	життєвих та надзвичайних ситуаціях								
	Тема № 13: Профілактика травматизму та профзахворювань в поліції	6			2		4		
	Всього за розділом:	45	12	-	14	-	19		
	Всього за навчальною дисципліною:	90	20	-	24	-	46		

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання спеціальність 125 «Кібербезпека»)**

Номер розділу	Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Література, сторінки	Вид контролю	
		Всього	з них:						
			Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття			Самостійна робота
Семестр № 1									
1.	Розділ № 1: Безпека життєдіяльності								
	Тема № 1: Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Техногенні небезпеки, їх класифікація та причини виникнення. Сигнали оповіщення населення.	8	2				6		
	Тема № 2: Засоби індивідуального захисту	8			2		6		
	Тема № 3: Хімічна безпека. Радіаційна безпека. Засоби колективного захисту	7	2				5		
	Тема № 4: Соціальні небезпеки, їх види та особливості	8					8		
	Тема № 5: Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю	8					8		
	Тема № 6: Прилади хімічної розвідки	6					6		
	Всього за розділом:	45	4	-	2	-	39		
2.	Розділ № 2 Охорона праці								
	Тема № 7: Безпека людини в життєвому середовищі. Законодавство у сфері охорони праці. Безпечні умови праці. Класифікація небезпек та надзвичайних ситуацій. Надзвичайні ситуації природного характеру	6	2				4		
	Тема № 8: Пожежна безпека. Первинні засоби пожежогасіння	8			2		6		
	Тема № 9: Електробезпека. Вражаючі фактори електричного струму. Правила безпечної експлуатації електротехнічного обладнання	6					6		
	Тема № 10: Фактори, що впливають на працездатність працівників поліції. Заходи безпеки поліцейських при виконанні службових обов'язків під час	6					6		

надзвичайних ситуацій								
Тема № 11: Основи гігієни та санітарії в діяльності поліції	8					8		
Тема №12: Дії працівників поліції по наданню першої допомоги потерпілим у життєвих та надзвичайних ситуаціях	5					5		
Тема № 13: Профілактика травматизму та профзахворювань в поліції	6					6		
Всього за розділом:	45	2	-	2	-	41		
Всього за навчальною дисципліною:	90	6	-	4	-	80		

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Розділ № 1 «Безпека життєдіяльності»		
Тема №1: Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Техногенні небезпеки, їх класифікація та причини виникнення. Сигнали оповіщення населення.		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
- Аналіз НС на території України та їх впливу на навколишнє середовище та життєдіяльність людини.		1, 2,3,4,5,6,7
Тема № 2 Засоби індивідуального захисту.		2,3,4,5,6,7,12,13,14,15
- Підбір розміру засобів індивідуального захисту.		22
Тема № 3: Хімічна безпека. Радіаційна безпека. Засоби колективного захисту		5,7,12,18,19,20,21,22
- вихідні данні для оцінки радіаційної обстановки		
Тема № 4: Соціальні небезпеки, їх види та особливості		1,2,3,4,5,6,7
Тема № 5 Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю.		18,20,21,22,24,26
Виконати Контрольну роботу № 1 Визначення середньозваженого значення рівня радіації та поглиненої дози опромінювання при аварії на АЕС та Ядерного вибуху.		5,7,12,18,19,20,21,22
Тема № 6 Прилади хімічної розвідки.		5,7,12,18,19,20,21,22
- Визначення наявності СДОР в повітрі в залежності від температури навколишнього середовища.		5,7,12,18,19,20,21,22
Частина № 2 «Охорона праці»		
Тема № 7: Безпека людини в життєвому середовищі. Законодавство у сфері охорони праці. Безпечні умови праці. Класифікація небезпек та надзвичайних ситуацій. Надзвичайні ситуації природного характеру		9,11,18
- Правові та організаційні основи охорони праці в МВС.		9,11,18
- Визначення нормативної бази з питань охорони праці в МВС.		
Тема № 8 Пожежна безпека. Первинні засоби пожежогасіння.		9,11,18
- Розрахунок шляхів евакуації при пожежі.		9,11,18
- Підвищення ефективності евакуації під час пожеж.		
Тема № 9: Електробезпека. Вражаючі фактори електричного струму. Правила безпечної експлуатації електротехнічного обладнання		9,11,18
- Дії працівника поліції при виникненні крокової напруги.		9,11,18
- Надання допомоги постраждалим від електротравм.		

	Тема № 10: Фактори, що впливають на працездатність працівників поліції. Заходи безпеки поліцейських при виконанні службових обов'язків під час надзвичайних ситуацій	9,11,18
	Тема № 11: Основи гігієни та санітарії в діяльності поліції.	9,11,18
	- Шкідливі фактори, які виникають на об'єктах МВС та засоби захисту від них.	9,11,18
	Тема № 12: Дії працівників поліції і надання першої допомоги потерпілим у життєвих та надзвичайних ситуаціях.	9,11,18
	-Порядок та види пов'язок, їх накладання при наданні першої допомоги при нещасних випадках на об'єктах МВС.	9,11,18
	Тема № 13: Профілактика травматизму та профзахворювань в поліції.	9,11,18
	- Режим праці та відпочинку, попередження профзахворювань, та їх облік. - Виконати контрольну роботу № 2 Складання акту про нещасний випадок за формою Н-1	9,11,18

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

до розділу №1 «Безпека життєдіяльності»

1. Стан навколишнього середовища в Україні.
2. Вплив стану навколишнього середовища на стан здоров'я людини.
3. Безпека життєдіяльності людини.
4. Надзвичайні ситуації.
5. Пандемії та їх вплив на розвиток людства.
6. Соціально-політичні надзвичайні ситуації.
7. Теракт, як надзвичайна ситуація.
8. Небезпеки ядерного вибуху.
9. Небезпека та джерела її виникнення.
10. Небезпеки у життєвих ситуаціях.
11. Законодавчі та нормативні акти у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
12. Сильнодіючі отруйні речовини.
13. Бойові отруйні речовини.
14. Основні характеристики шкідливих речовин.
15. Іонізуюче випромінювання та джерела його виникнення.
16. Евакуаційні заходи у зоні надзвичайної ситуації.
17. Заходи особистої безпеки у зоні хімічного забруднення.
18. Заходи особистої безпеки у зоні радіаційного забруднення.
19. Вплив радіації на навколишнє середовище.
20. Засоби захисту органів дихання.
21. Процес сорбції у фільтруючих протигазах.
22. Дегазація, способи її проведення.

23. Респіратори та їх види.
24. Засоби захисту шкіри.
25. Надання першої допомоги у зоні хімічного забруднення.
26. Надання першої допомоги у зоні радіаційного забруднення.
27. Колективні засоби захисту.
28. Прилади хімічної розвідки.
29. Прилади радіаційної розвідки.
30. Метод біоіндикації.
31. Органи, які забезпечують евакуаційні заходи у надзвичайних ситуаціях.
32. Забезпечення охорони громадського порядку у зоні надзвичайної ситуації.
33. Задачі цивільної оборони МВС України.
34. Сигнали цивільної оборони.
35. Спеціальні підрозділи, які діють на об'єктах у зоні надзвичайної ситуації.
36. Забезпечення безпеки об'єктів МВС у зоні надзвичайної ситуації.
37. Аварійно рятувальні роботи.
38. Медичні засоби при дії токсичних речовин.
39. Хімічні засоби захисту при дії радіації.

до розділу № 2 «Охорона праці»

1. Охорона праці та її основні розділи.
2. Органи державного управління з охорони праці.
3. Законодавство України з охорони праці.
4. Повноваження Державного комітету України по нагляду за охороною праці.
5. Комфортні умови праці та способи їх підтримання.
6. Заходи та засоби щодо забезпечення техніки безпеки.
7. Навчання з питань охорони праці. Види інструктажів з охорони праці.
8. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори.
9. Порядок розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій.
10. Економічні наслідки травматизму.
11. Структура та основні положення Закону України "Про пожежну безпеку".
12. Категорії пожежної безпеки приміщень та виробництв.
13. Вогнестійкість конструкції та способи її визначення.
14. Засоби пожежогасіння.
15. Вогнегасники та їх нормування на об'єкті. Їх призначення та принцип дії.
16. Організаційні заходи пожежної безпеки.

17. Види електрики. Характеристика електрики по величинам напруги та силі струму.
18. Дія електричного струму на людину.
19. Класифікація приміщень по ступеню електробезпеки.
20. Класифікація устаткування в залежності від робочої напруги.
21. Види електротравм.
22. Основні небезпечні чинники електричного струму.
23. Основні небезпечні явища пов'язані з електричним струмом.
24. Крокова напруга.
25. Електробезпека приміщень та обладнання.
26. Надання першої допомоги ураженим електричним струмом.
27. Надання першої медичної допомоги при ураженні електричним струмом.
28. Вибух та його види.
29. Небезпека балонів з стислим газом.
30. Вибухові речовини.
31. Причини вибухів на технологічному устаткуванні.
32. Попередження вибухів на технологічному устаткуванні.
33. Основний вплив параметрів санітарії та гігієни праці на людину.
34. Параметри ультразвуку та інфразвуку.
35. Основні небезпеки параметрів санітарії та гігієни праці.
36. Джерела виникнення небезпечних параметрів санітарії та гігієни праці.
37. Комфортні умови параметрів санітарії та гігієни праці.
38. Способи контролю фізичних параметрів санітарії та гігієни праці.
39. Способи покращення умов праці.
40. Надання першої медичної допомоги при переломах, вивихах, забитті і розтягненні, опіках, отруєнні чадним газом, обморожуванні, пораненні.

6. Методи навчання

Словесні: розповідь, бесіда, пояснення, дискусія. Наочні: спостереження, демонстрація, ілюстрація. Практичні: практичне заняття з застосуванням індивідуальних засобів захисту; практичне заняття з першої медичної допомоги під час різних видів небезпеки. Індуктивний. Дедуктивний.

Під час проведення практичних занять створюється інтерактивне середовище, яке сприятиме розвитку у курсантів творчого мислення, уміння вирішувати певні завдання на фоні навчальної обстановки.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Об'єкт вивчення навчальної дисципліни.
2. Види надзвичайних ситуацій.

3. Чи може бути абсолютною безпекою для людини.
4. Що таке ризик.
5. Споруда яка найкраща захищає від іонізуючого випромінювання.
6. Недоліки фільтруючого протигазу.
7. Марка приладу хімічної розвідки.
8. Яка найбільше небезпечна зона радіоактивного забруднення на місцевості.
9. Яка найбільше небезпечна отруйна речовина за визначенням ГДК.
10. Яку дію мають промислові отрути на людину.
11. Яким чином працівник поліції під час виконання службових обов'язків у радіаційно-забрудненої зоні може захистити себе.
12. Яке СДОР має запах прілого сіна.
13. Підрозділи ДНС МВС України.
14. Способи евакуації з небезпечної території.
15. Що створюється у першу чергу у випадку надзвичайне ситуації на об'єктах МВС у системі ЦО.
16. Управління системою цивільної оборони України.
17. Найпростіші способи захистити людину від дії аміаку.
18. Розрахунок стін сховищ при будівлі.
19. Хімічний захист від іонізуючого випромінювання.
20. Як визначити наявність шкідливих речовин.
21. Органи управління що постійно діють, на загальнодержавному рівні ЕГС ЧС.
22. Одиниці вимірювання еквівалентної дози.
23. Який рівень радіації на місцевість вважається небезпечним та вимагає негайного застосування засобів захисту.
24. Які задачі потрібно вирішувати для забезпечення безпечної життєдіяльності людини.
25. Що в першу чергу створюється у випадку надзвичайної ситуації на об'єктах в системі ЦО.
26. Що потрібно знати для особистої безпеки при хімічному забрудненні, не маючи захисту.
27. Вражаюча токсидоза хлора для людини.
28. Основні властивості іонізуючого випромінювання.
29. Способи евакуації.
30. Які процеси впливу не являються екологічними.
31. Види надзвичайних ситуацій.
32. Команди підрозділів ЦО.
33. Небезпечний рівень радіації на місцевості.
34. Структура сил ЦО.
35. Величина поглиненої дози радіації яка смертельна для ссавців.
36. Доза іонізуючого випромінювання в наслідок якої виникає хронічна променева хвороба.
37. Сили ДНС МВС України.

38. Види джерел небезпек для людини.
39. Основні критерії оцінки надзвичайної ситуації.
40. Причинами аварій і катастроф.
41. Основні принципи захисту населення є:
42. Основні способи захисту населення від НС.
43. Основних вимоги до будування сховищ.
44. Розрахунок нормальна місткість щілини при НС.
45. Правила перебування у захисних спорудах.
46. Основні способи евакуацій.
47. Допоміжні приміщення сховища.
48. Класифікація сховищ.
49. Охорона праці та її основні розділи.
50. Охорона праці – основні терміни та поняття.
51. Класифікація небезпек.
52. Органи державного управління з охорони праці.
53. Законодавство України з охорони праці.
54. Повноваження Державного комітету України по нагляду за охороною праці.
55. Державний нагляд та громадський контроль за охороною праці.
56. Обов'язки працівників щодо виконання вимог нормативних актів з охорони праці.
57. Класифікація умов праці.
58. Заходи та засоби щодо забезпечення техніки безпеки.
59. Захист огороженням.
60. Захист сигналізацією.
61. Знаки безпеки.
62. Навчання з питань охорони праці. Види інструктажів з охорони праці.
63. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори.
64. Порядок розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій.
65. Складання акту Н - 1.
66. Випадки невиробничого травматизму.
67. Облік нещасних випадків.
68. Основні небезпеки пожежі.
69. Продукти горіння та їх небезпека.
70. Небезпечні явища, які виникають під час пожежі.
71. Пожежонебезпечні властивості речовин.
72. Категорії пожежної безпеки приміщень та виробництв.
73. Вогнестійкість конструкції та способи її визначення.
74. Засоби пожежогасіння.
75. Вогнегасники та їх нормування на об'єкті. Їх призначення та принцип дії.
76. Дії під час виникнення пожежі.
77. Заходи щодо боротьби та попередження виникнення пожеж.

78. Види електрики. Характеристика електрики по величинам напруги та силі струму.
79. Дія еклектичного струму на людину.
80. Класифікація приміщень по ступеню електробезпеки.
81. Види електротравм.
82. Основні небезпечні чинники електричного струму.
83. Основні небезпечні явища пов'язані з електричним струмом.
84. Крокова напруга.
85. Загальні правила електробезпеки.
86. Надання першої допомоги ураженим еклектичним струмом.
87. Захист від атмосферного прояву електрики.
88. Надання першої медичної допомоги при ураженні електричним струмом.
89. Види вибухів, небезпечні чинники вибуху.
90. Бризантна та фугасна дія.
91. Попередження вибухів на технологічному устаткуванні.
92. Безпечні відстані при руйнуванні споруд.
93. Дії у разі визначенні запаху пального газу.
94. Дії у разі знаходження вибухового пристрою.
95. Внутрішні та зовнішні заходи вибухобезпеки на об'єкті.
96. Основні небезпеки параметрів санітарії та гігієни праці.
97. Надання першої медичної допомоги.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної

системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за семестр} \end{array} \right) / 2 \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі

(екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Критеріями оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю є робота на практичних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань, (реферати, складання акту Н-1) та підсумкового контролю.

Вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни:

Робота під час навчальних Занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок; Мати не більше ніж один невідпрацьований пропуск занять з будь-якої причини; Мати повний конспект лекцій і практичних занять;	Виконати самостійну роботу зі складання акту виробничого травматизму працівника поліції (Акт Н-1); Підготувати реферат.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97 – 100	Відмінно ("зараховано")	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94-96			
90-93			
85 – 89	Добре ("зараховано")	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
80 – 84			
75-79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70 – 74	Задовільно ("зараховано")	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65-69			
60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40-59	Незадовільно („не зараховано")	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21–40			
1–20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. № 30. Ст. 141. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кодекс Законів про працю України. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Закон України "Про охорону праці". Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
4. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" .<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
5. Кодекс цивільного захисту України. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
6. Закон України «Про національну поліцію». Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
7. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В. В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В. В. Березуцького. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – 553 с.
8. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю. Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 364 с.
9. Чміль М.О., Власенко І.В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : навчально-методичний посібник /М.О. Чміль ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. -Х.: ХНУВС, 2011. – 70 с.

Допоміжна:

10. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року No 20/2013 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF>
11. Положення «Про затвердження Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу» від 16.05.2019 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0612-19>
12. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>
13. Типове положення про навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-94>

14. Станіславчук О.В. Безпека життєдіяльності: практикум / О.В. Станіславчук, О.Б. Горностай, В.М. Маринич. – Львів: Сполом, 2016. – 183 с.
15. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В. В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В. В. Березуцького. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – 553 с.
16. Ковжога , С.О. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / С.О. Ковжога, О.Д. Малько, А.М. Полежаєв. - Х. : Право. - 2012. - 222 с.

Internet-джерела

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. [Верховна Рада України](http://www.rada.kiev.ua) <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. [Міністерство екології та природних ресурсів України](http://www.menr.gov.ua/) <http://www.menr.gov.ua/>.
5. [Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи](http://www.mns.gov.ua/) <http://www.mns.gov.ua/>.
6. [Рада національної безпеки і оборони України](http://www.rainbow.gov.ua/) <http://www.rainbow.gov.ua/>.
7. [Постійне представництво України при ООН](http://www.uamission.org/) <http://www.uamission.org/>.
8. [Північноатлантичний альянс НАТО](http://www.nato.int/) <http://www.nato.int/>.
9. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
10. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
11. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду Держгірпромнагляду).
12. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
13. <http://base.safework.ru/iloenc> - Енциклопедія з охорони і безпеки праці.
14. <http://base.safework.ru/safework> - Бібліотека безпечної праці.
15. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України НАУ»).
- <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Україна будівельна: будівельні компанії України, будівельні стандарти: ДБН ДОСТ ДСТУ».